

Nyhetsmediene og den norske flyktningepolitikken på 1990-tallet

En studie i meningsdannelse

ODDGEIR TVEITEN & JON MARTIN FØRLAND

I forbindelse med flyktning- og innvandringsdebatten i Norge stilles ofte spørsmålet 'hvor får vi våre meninger fra?' Det er skrevet bøker om emnet. Det er utvilsomt et viktig spørsmål i denne debatten. Men et ofte gjentatt svar er at vi får våre meninger fra media, fra nyhetsdekningen av kriminalitet med innvandrere innblandet, fra nyheter og annen aktualitetsrapportering, fra flyktnings og innvandreres hjemland, og så videre. Og denne holdningen tilsier for det første at en tillegger nyhetsmediene adskillig makt over opinionsdannelsen. For det andre tilsier den at studiet av meningsdannelsens *medierelasjoner* begynner med medieteksten, snarere enn med medietekstens tilblivelse. Der finnes meninger *før* teksten like mye som der finnes meninger *etter* den, ikke nødvendigvis bare 'bak' den eller 'under' dens overflate. Akkurat hvordan en skal, bør eller kanskje heller *kan* begrepsfeste dette meningdannelsesaspektet, er temaet for denne artikkelen.

Artikkelen er en første orientering om- og fra et forskningsprosjekt om forholdet mellom medier og meningsdannelse i tilknytning til flyktning- og innvandringsdebatten i Norge. Hva innebærer påstanden om at vi får våre meninger fra mediene? Hva slags faglige belegg har den? Og hvordan skulle en eventuelt anlegge en systematisk studie av disse forholdene? Vi skal først si litt om bakgrunnen for prosjektet, dernest knytte an noen generelle mediefaglige problemstillinger, for deretter å anslå noen tematiseringer for en mediestudie av flyktning- og innvandringspolitikken.

I 1993 skjedde det noe vesentlig med den norske flyktningepolitikken. Et stort antall bosniske flyktninger skulle bosettes og de skulle bosettes Norge rundt, etter kollektivt innvilget oppholdstillatelse av midlertidig karakter. Etersom nordmenn iht faglitteratur ofte gir uttrykk for skepsis til innvandring og flyktningplassering, skulle en tro an en slik massiv integrering av bosniere kunne komme til å representere et drøyt løft for meningsentreprenørene i det offentlige administrative apparatet. Ikke nok med det, bosniere burde iht nevnte faglitteratur representere et kollektivt problem – de fleste av dem som kom til Norge var muslimer. En kunne tenke seg at medie-

overskrifter med '12 000 muslimer til Norge' neppe ville være noen retorisk gevinst for de politiske myndigheter som var satt til å forvalte bosettingen.

Antallet skulle i seg selv tilsi et interessant meningsdannelsesstudium, av riksdekkende såvel som lokale medieoppslag- og debatter. Historien om bosnierne i Norge har imidlertid en side til: Den norske flyktning- og innvandringspolitikken har tradisjonelt vært innrettet mot best mulig *integrering* i det norske samfunnet. Seint på 1980-tallet endret dette seg. Det politiske integreringsprogrammet ble gjenstand for en snuoperasjon. Det nye idealet var at flyktningene skulle vende hjem så snart forholdene i hjemlandet ble trygge nok til det. Videre het det i denne *repatrieringslinjen* at flyktninger i størst mulig grad skulle hjelpes i nærområdet. Og bak dette idealet, som etterhvert ble virkelighet, stod ikke minst UNHCR – De Forente Najoners høykommissær for flyktningespørsmål. For å gjøre en lang historie kort – den blir lengre i forskningsprosjektet – ble den norske flyktningepolitikken sterkt påvirket av disse signalene fra UNHCR. Mobiliseringen av hjelpeapparatet for bosnierne ble på sett og vis en prøvestein på en ny politikk, en politikk som ble lagt etter prøve og feileprinsippet – underveis i det som var det største flyktningmottak i Norge siden den andre verdenskrig. Bare i perioden juli til september i 1993 tok Norge imot omtrent 8000 bosniere, ifølge Kommunal og Arbeidsdepartementet.

Denne tanken om repatriering var en viktig strategisk side ved det argumentative løftet det var å 'selge' en politisk avgjørelse til allmennheten som innebar 12 000 bosniere til Norge på kort tid. For å si det med Tryge Nordbye – Nordbye var Generalsekretær i Det Norske Flyktningrådet på den tida – det var nødvendig å godta repatrieringslinjen for i det hele tatt å kunne gjøre seg forhåpninger om at nordmenn ville godta innvilgelse av oppholdstillatelse til så mange flyktninger. Det begynte å bre seg en oppfatning av at repatrieringslinjen var nødvendig.

Medier og meningsdannelse

Det ligger i denne studiens formål å kartlegge mediens medvirkning til meningsdannelse i norsk flyktningepolitikk, med

fokus på politikken som er innrettet mot de bosniske flyktninger i Norge fra 1992 og fram til idag. I studien vektlegger vi spørsmål som har med argumentasjon å gjøre, dvs. hvordan flyktningepolitikken uttrykkes i media, hvem som uttrykker den og hva dette kan fortelle oss om virkemidler og påvirkning. Begrunnelsen for dette ligger i den endringen i politisk prioritering som vi skisserte ovenfor. Nedenfor vil vi forsøke å skissere et genre-begrep, et aktør-begrep og et arena-begrep som grunnlag for denne tilnærmingen.

Et særtrekk ved nyhetene er at de er gjenkjennelige fortellinger. De har sin form og sin plass i det offentlige ordskiftet. Men allerede i ideen om at nyheter er fortellinger ligger der en påstand om utvelgelse. En fortelling er ikke bare en refleksjon av noe en mener er verdt å viderefremme, den inneholder formodentlig dramatiske elementer som skaper spenning i formidlingen og trekker fakta inn i spenningen, det minste hvis det er en god fortelling.

Nyheten oppfattes med andre ord som en konstruksjon: en konstruert fortelling. Den norske mediestudien er opptatt av dette konstruktivistiske element. Helt grunnleggende betyr det at nyheten må kunne sies å leve sitt eget liv, på sett og vis distansert fra den virkelighet den henter sitt utgangspunkt i. Dessuten er nyheten fortalt av noen, til noen – som enhver fortelling. Mediearbeidere som forteller står dermed for fortolkning, forståelse og formidling. Nyheter er en form for faktaformidling som aldri kan forstås helt løsrevet fra de interesser, normer og rutiner for formidling som hefter ved nyhetsmediet, såvel som ved de sakene som formidles der.

Et annet anvendelig begrepspar i denne sammenheng er 'tekst – kontekst'. Nyhetsinnslag og debatt i alle medier som omhandler – som forteller om – bosniske flyktninger i Norge, kan tolkes som utvalgt tekst. Tekstbegrepet favner da både ord, lyd og bilde i de respektive medier. Nyhetsteksten er et resultat av en produksjonsprosess, og som resultat inngår den i en fortolkningsprosess. De sentrale aktører i disse to prosessene er henholdsvis journalisten og leseren. Både journalisten som tekstprodusent og leseren som teksttolker inngår i en større kontekst. Fra et medieteoretisk synspunkt er det derfor hensiktsmessig å inndele studien i følgende kategorier: Nyhetsproduksjon, tekst, og resepsjon.

Nyhetsprosessen

Det medieperspektivet som legges til grunn forholder seg altså til mediasaker som konstruerte fenomener: Nyheter reflekterer ikke verden objektivt, men er en sum total av en rekke faktorer som innvirker på deres form og faktainnhold. Nyhetsproduksjon handler ikke om å avspeile, men om å strukturere virkeligheten. Et aspekt ved dette er at alle sider ved den komplekse virkeligheten ikke fremkommer i nyhetene pga. medieformatene. Medieaktører som har bidratt som informasjonskilder i spesifikke saker, føler ofte at mediefremstillingen er 'forenklet', 'vridd' og 'gal'. Dette skyldes ofte at journalistikken i stor grad fungerer metaforisk og dramaturgisk, og nettopp derfor er dens tanke-systemer og saksfremstillinger grunnleggende og enkle. De fanger ikke opp den kompleksiteten mediefortellingen tar utgangspunkt i og gir én fremstilling av. På mange måter kan man si at mediene

snarere enn å referere politikken, forfatter den. Mediastudien setter søkelys på 'forfatterkapet' av fortellingen om norsk flyktningepolitikk overfor bosnere.

Med dette som utgangspunkt skal mediestudien i den tekst-relaterte tilnærmingen utrede:

- Hva slags journalistiske faktorer som innvirker på mediedekningen av bosnierne i Norge, eksempelvis genrebruk, retorikk og narrasjonsgrep i mediefortellingene.
- Hva slags viktige karakteristika disse nyhetene har: Hva slags situasjoner gjengir de bosnierne i, hvordan formidler de den flyktningepolitiske bakgrunnen, er de kritiske, nøytrale og/eller positive til den flyktningepolitikken som føres, og lignende.

Blant de faktorer som kjennetegner nyhetsmediet er også dets interesse som formidlingsarena for viktige politiske aktører i samfunnet. Mediene har i kraft av sitt publikum et viktig potensiale i meningspåvirkning. Derfor er det ikke bare viktig for aktørene å komme ut med sine saker i toneangivende medier, men like viktig å komme ut med informasjonen på sin måte, mest mulig på egne premisser. Anderledes er det ikke i flyktningepolitikken. Aktørene i flyktningepolitikken kan få gjennomslag i media i kraft av sin posisjon i det norske samfunn (maktperpektiver) og/eller i form av mediestrategisk planlegging og gjennomføring. Mediediskursen rundt justisminister Anne Holts inntreden på den norske politiske arena høsten 1996, kan eksemplifisere dette. Fra talerstolen i Arbeiderpartiets landsmøte slapp Holt nyheten om permanent oppholdstillatelse for bosniske flyktninger i Norge, med full mediedekning. Endringen i bosnieres oppholdsgrunnlag var uansett i enning grunnet flyktningenes fireårige opphold i Norge, men mediestrategiske hensyn kan ha spilt en rolle i at dette vedtaket kom i en slik form og på et slikt tidspunkt, først og fremst fordi man ønsket å gi opinionen et positivt inntrykk og bilde av den nye justisministeren. Anledningen var som skapt for å lage en dramatisk og god mediefortelling. Problemstillinger rundt denne og tilsvarende saker er det vi ønsker å studere nærmere.

Mediastudien skal derfor utrede viktige aktørers strategi og erfaring med mediene i en produksjons-relatert tilnærming:

- Hva vektlegger medieaktører som de politiske partiene, regjeringen, KAD, UDI, Flyktningerådet, interesseorganisasjonene (eksempelvis Landsforeningen for Bosnia – Hercegovina), Balkaneksperter (eksempelvis akademikere som Svein Mønnesland, UiO, og Tone Bringa, UiB) og enkeltpersoner, i sin eventuelle strategiske tenkning overfor mediene?
- I hvor stor grad har medieaktører kunnskap om de muligheter og begrensninger som ligger i produksjon av nyhetstekst?
- Hva slags betraktninger gjør mediearbeidere seg selv om disse forholdene? Har mediearbeidere god innsikt i det flyktningepolitiske sakskompleks?
- Og har dette endret seg nå over tid i forbindelse med de bosniske flyktningene i Norge?

Aktuelle problemstillinger

Problemstilling: Hvordan har det offentlige arbeidet for å påvirke opinionen? Hypotesen er at KAD/UDI/Justisdepartementet bevisst har brukt informasjon for å påvirke opinionen. For å følge lovgivningen har det vært et behov for informasjon utad som hadde som formål å skape aksept for midlertidig oppholdstillatelse samt aksept for tvungen repatriering. Ettersom flyktningenes situasjon har endret seg over tid, har det offentlige informasjon også endret seg. Som medieaktør med antatt stor påvirkningskraft, vil det også være aktuelt å belyse det offentlige rolle med henhold til å bestemme/legge premisser for diskurstyper i media. Enkelte diskurstyper kan eventuelt tenkes å virke ekskluderende på andre medieaktører (eksempelvis bosniske flyktninger).¹

Problemstilling: Hvordan har mediearbeidere deltatt aktivt i denne prosessen? Hypotesen er at mediearbeidere på ulikt vis har spilt en aktiv rolle i forbindelse med den flyktningpolitiske mediedagsorden. En kan anta at mediearenaer som *Aftenposten* og NRK i liten grad har kritisert den offentlige linje, mens medier som Klassekampen og lokalavisen har gjort det, for lokalavisenes del avhengig av sakens lokale relevans. Ettersom politikken må sies å ha hatt kontroversielle sider, kan en anta at nivået av kritikk kan variere en hel del. Denne problemstillingen berører aspekt vi var inne på innledningsvis; at nyheten er fortalt av mediearbeidere såsom journalisten, og at de i kraft av denne rollen kan påvirke mediediskursen. Det ligger imidlertid både muligheter og begrensninger i den kontekst som mediearbeidere driver yrkespraksis i, og blant annet kilders innflytelse vil moderere mediens selvstendige rolle. Metodologisk skal dette studeres via innholdsanalyse og intervjuer primært med medieaktører.

Et annet forhold som vedrører denne problemstillingen er mediens debatt- og kommentaraktivitet. En kan anta at samtlige medier har en forholdsvis åpen politikk med hensyn til debatt og kommentar. Det vil her være naturlig å utrede spørsmålet i hvilken grad mediearbeidere selv har engasjert seg i kommentar og debattvirksomhet.

Problemstilling: Hvordan har politiske partier brukt bosniaflyktningene strategisk for å påvirke opinionen? Den første hypotesen er at det har vært 'kjørt sak' på bosniske flyktninger for å markere politiske standpunkter og at fløypartier som FrP og RV har brukt denne muligheten i forsøk på å oppnå politisk gevinst. Dette kan også gjelde enkeltpolitikere med markeringsinteresser, for eksempel lokalpolitikere med tilknytning til bosniere, radikale ungdomspolitikere o.a. En slik problemstilling skulle kunne fortelle nå om innflytelsen på informasjon på sentrale arenaer. Evnen til å håndtere politiske arenaer er en vesentlig kommunikativ ressurs.

Den andre hypotesen er at øvrige partier, som Ap, Høyre og sentrumspartiene, har mer å tape på å profilere en innvandrings- og flyktningpolitikk, gitt en mer heterogen oppfatning av disse spørsmålene blant disse partivelgerne. Lokalvalget i 1995 demonstrerte for eksempel at mangel på informasjonsstrategi i seg selv er et interessant retorisk fenomen. Carl I. Hagen fra Fremskrittspartiet gjorde innvandringspolitikk til en sentral valgkampsak og høstet mye politisk gevinst på at øvrige partier manglet mediaprofil på dette feltet.²

Problemstilling: Hvordan har bosnierne selv oppfattet mediedekningen og mediens rolle i meningsdannelsen? Hypotesen er at bosnierne i Norge har spilt en begrenset rolle som aktive deltagere i mediediskursen. Det er naturlig å tro at mediedekningen har vektlagt de større politiske dimensjonene, og som en konsekvens konsentrert seg forholdsvis lite om bosnierne som aktører i debatten, tilsvarende mer om bosnierne som bakgrunnstema for sine fortellinger.

I lokalmedier, i de kommunene der bosnierne er integrert, vil de bosniske flyktningene sannsynligvis ha spilt en mer prominent rolle i mediene.³

Nyheter og dramaturgi

Et av prosjektets utgangspunkt kan kalles en idé om institusjonsdramaturgi.⁴ Begrepet dramaturgi henspiller på teaterkunsten, på iscenesettelse og på en helt konkret interaksjon aktører og publikum, hvor aktøren er den dominerende part i det kommuniserte. Hverken i teaterverdenen eller i medieverdenen trenger det å bety at publikum er passivt. Det betyr snarere at mediet, aktørene som deltar der og publikum interagerer på flere ulike må og at rollene dem imellom kan endre seg over tid og fra det ene "stykket" til det andre. Og det at dette spillet for det første er ulikt fra medium til medium og for det annet ikke gjelder likt til alle tider, medvirker til å skape et spenningsfelt der 'publikum' trekkes inn i 'handlingen'. Den passive rollen erstattes for en periode med en mer aktiv rolle, for eksempel når en i et medieoppslag trekkes inn som vitne, for eksempel. Evnen til å selv utpeke seg som vitne tilhører også dette spenningsfeltet. Her avgjør og ressursstyrke. Dette spenningsfeltet dreier seg ikke minst om ens ferdigheter i fortolkning av samfunnsprosesser, og ikke mindre av ens egne interesser i den. Det dreier seg om posisjonering, tilgang til nyhetsmedier kan være en sentral forutsetning. Konkret kan det bety at i gitte situasjoner trekkes flyktninger inn i nyhetsdramaturgien – de hentes fra det 'tause' publikum og inn angitte plasser i 'scenografien'. Det kan dreie seg om rollen som talsmenn for sin gruppe, formidlere av krav og formidlere av presiseringer. I andre situasjoner spiller flyktningene kanskje mer sideordnede roller som ledd i fortellingene om det som foregår i Bosnia.

Dramaturgibegrepet bygger på en ide om at journalistikken faktisk påvirker, uten at det dermed er snakk om kortsiktig individuell holdningspåvirkning på medlemmer av et publikum. Snarere er det slik at journalistikken kan sies å gripe inn i det politiske liv i kraft av sin formidlingsform – ved å referere fra politikken endrer mediene politikken.

Nettopp fordi journalistikken finnes og fordi den representerer en kanal til et stort publikum, blir den tidvis viktig for politikken som kanal og tidvis som potensiell avslører. Dette spenningsforholdet er et av den politiske journalistikkens viktige kjennetegn. Mediene besitter en posisjon som gjør at de både er aktrører på banen og i mange henseende faktisk også er banen.

Det dramaturgiske aspekt ligger i stor grad i medieteksten. Medieaktører med intensjon om å påvirke denne tekstens form og innhold må forholde seg til nyhetenes dramaturgiske struktur. Medieaktørers informasjonsstrategi bygger (bør

bygge) på kunnskap om mediens bruk av dramaturgiske fortellerteknikker (såsom personifisering, spissformulering, dramatisering, forenkling, duellering etc.). Men innflytelsen på dette 'medieteateret', – 'bak scenen' så og si, dreier seg om å regissere og iscenesette skuespillet, og er dermed nå mer enn å innta roller. Medieaktørers maktkamp 'bak scenen' dreier seg også om å *definere* medieroller, ikke bare spille dem. I de tekstrelaterte tilnærmingene vil vi derfor anvende dramaturgimodellen, og så i produksjonsrelaterte tilnærming-er se hvilke konsekvenser dette har for medieaktørers informasjonsstrategiske handlinger.

Særlig interessant i denne sammenheng er det å belyse forholdet mellom 'medieteateret' og den flyktningpolitiske utvikling i Norge (samt den politiske situasjon/agenda i Bosnia). Er medieteateret i stor grad determinert av enkelte medieaktørers utspill overfor mediearbeidere, eller legges premissene for mediedekning i den generelle politiske dagsorden?

I forbindelse med mediediskursens dramaturgiaspekt akter vi gjennom en enkel kvantitativ analyse å avdekke eventuelle medieføljetonger. Et nyhetsoppslag eller debattprogram tenderer mot å legge premisser for oppfølging og videreføring av sak i andre medier. I slike føljetonger trekkes eksempelvis politiske aktører inn i mediebildet, enten på en journalists initiativ eller eget initiativ. Dette medfører at medias dagsorden kan settes av medias interne logikk, og ikke de faktiske politiske hendelser. Mediestudien vil søke å avklare omfanget av medieaktørers kunnskap og bruk av denne medielogikken.

Metoderefleksjoner

Studiens formål er å kartlegge mediens medvirkning til meningsdannelse i norsk flyktningpolitikk, spesielt politikken som er innrettet mot de bosniske flyktningene i Norge fra 1992 og fram til idag. For å forstå medieteksters påvirkningspotensiale er det nødvendig å gjennomføre analyser av disse ulike premissleverandørene og de ulike leddene i utformingen av og opptaffelsen av mediens formidling av nyheter såvel som kommentarstoff. Dette innebærer analyser av informasjonens kilder, kilde-journalistrelasjoner, selve tekstene, samt oppfattelsen av budskapet blant flyktningene selv, såvel som blant de sentrale aktørene i politikken.

Metodisk akter vi å anlegge et aktørperspektiv og et tekstperspektiv på analyser av sentrale riksdekkende dagsmedier, både innen fjernsyn og avisbransjen.

Gjennom intervjuarbeid søker vi å få innsikt i den politiske medieprosessen aktører inngår i, med hovedvekt på aktørers informasjonsstrategi og innflytelse i mediediskursen. Videre vil et delprosjekt grundig ta for seg et mindre tekstutvalg fra nyhetsbildet, og gjennom innholdsanalyse belyse dramaturgiske og fortellermessige aspekter vi tidligere var inne på.

En enkel kvantitativ innholdsanalyse skal brukes til å utrede mediedekningen av de bosniske flyktningenes situasjon og av innvandringspolitikken i Norge, og i lys av dette si nå om innvandringspolitikken tema og innhold. Hensikten med dette er å etablere endel sentrale referanser for den kvalitative analysen.

Vi finner det hensiktsmessig å foreta et utvalg blant de mest toneangivende medier i Norge, med tanke på opplag, troverdighet, seergjennomslag m.v. – kort og godt påvirkningskraft. Slik det ser ut idag vil dette bli riksavisen *Aftenposten* (morgen- og aftenutgave), løsslagsavisene *Dagbladet* og/eller *VG*, samt NRKs *Dagsrevyen*. Muligens vil utvalget også omfatte telegrambyrået NTB, lokalaviser og/eller TV2. Dette materialet danner grunnlaget for mer dyptpløyende perspektiver på hvordan historier blir konstruert og hvordan dette kan belyse politiske aktørers intensjoner og strategiske handlinger, eller for eksempel spørsmålet om (hvordan) bosniske flyktninger selv kommer til ordet i mediene og i så fall på hvilken måte.

En serie intervjuer skal medvirke til å belyse strategier og erfaringer med mediene. Hvem er premissleverandørene. Aktørkategorier kan være politikere, offentlige etater, organisasjoner, Balkaneksperter og individer som flyktningene selv. Media er også i seg selv en aktør. Intervjudata vil være et grunnlag for analysen av nyhetsproduksjonen. Utvalg av intervjuobjekter vil foretas løpende, gjerne med referanse til sentrale personer i casestudies hentet fra mediediskursen. Det er viktig at informantene er sentrale i sin (kilde-)organisasjon, og aller helst har en direkte rolle i organisasjonens medie-håndtering og samfunnskontakt. Det er imidlertid ingen forutsetning at informantene selv fremstår direkte og sitert i mediene. Snarere tvertimot vil en spesifikk interesse være rettet også mot mektige premissleverandører som ikke er synlige og åpenbare i mediebildet.

Intervju av mediearbeidere vil nødvedigvis variere noe fra de andre aktør-intervjuene. Søkelys vil settes på mediens arbeidsrutiner og saksbehandling, på journalist- og redaktørnivå. Ønsket er å frembringe innsikt i journalistens handlingsrom og de overveielser han/hun må foreta. I dette inngår studier av mediets og dets arbeideres ressurser (kapasitet og kompetanse), journalist/kilde-relasjonen mv. Også her er vi først og fremst ute etter sentrale aktører, som aktivt og vedvarende har deltatt i mediediskursen om flyktningepolitikk. Dette kan være redaksjonsjefer, journalister som har flyktningepolitikk som spesialfelt o.a.

Avslutning

At mediene påvirker er det vel få som betviler, spørsmålet er hvordan og på hvilke måte en best kan begrepsfeste mediens rolle i meningsdannelsen. Dette prosjektet er ikke basert på en lineær kommunikasjonsmodell der 'påvirkning' [på et mer eller mindre passivt publikum] angivelig skjer som et resultat av en eller annen eksponering til en medietekst. Snarere reflekterer prosjektet en ide om påvirkning og mediediskurs som en sirkulær prosess, hvor nyhetsmedia kan oppfattes som handlings- og formidlingsmedier i konkrete situasjoner hvor aktører ønsker politisk innflytelse. Hvem disse aktørene er, og hva slags strategi som anvendes for å oppnå politisk innflytelse, er spørsmål en kan tilnærme seg både spesifikt og generelt.

Mediedekning av den flyktningpolitikken som gjelder de bosniske flyktningene kan vanskelig skilles fra mediedekning av øvrig flyktningpolitikk, når det gjelder mediens rolle i

meningsdannelsen, like lite som det er fruktbart å skille flyktningpolitikken fra det større spekter av meninger og topologier som gjelder for innvandringspolitikken generelt. Slik vi oppfatter det ligger de interessante perspektivene i de

politiske endringer vi har sett i løpet av 1990-årene og dermed i samspillet og motspillet mellom journalister, kilder, aktører og interesser.

Noter

1. Metodologisk vil det bli foretatt tekstanalyser og intervjuer for å belyse dette, inklusive analyse av pressemeldinger og informasjon mellom stat og kommuner.
2. Metodologisk kan begge disse hypotesene undersøkes via analyse av medietekst, pressemeldinger og intervjudata.
3. Metodologisk kan denne hypotesen utprøves ved innholdsanalyse, mens bosniernes opplevelse av mediene og vurdering av deres rolle kan utredes via intervjuer med enkeltindivider og med representanter for interesseorganisasjoner.
4. Dramaturgigrepet er i norsk medievitenskapelig sammenheng knyttet til Martin Eides og Gudmund Hernes arbeider, jfr. litteraturliste.

Litteratur

- Eide, Martin (1992): *Nyhetens interesse. Nyhetsjournalistikk mellom tekst og kontekst*, Universitetsforlaget, Oslo.
- Eide, Martin og Gudmund Hernes (1987): *Død og pine! Om massemedia og helsepolitikk*, FAFO, Oslo.
- Fairclough, Norman (1989): *Language and Power*, Longman, London.
- Gans, Herbert J. (1980): *Deciding what's news. A study of CBS Evening News, NBC Nightly News, Newsweek and Time*, Vintage Books, New York.
- Hernes, Gudmund (1975): *Makt og avmakt. Et utgangspunkt for kartlegging av de faktiske maktforhold i det norske samfunn*, Universitetsforlaget, Bergen.
- Tuchman, Gaye (1978): *Making News. A Study in the Construction of Reality*, The Free Press, New York.

